

સાચાં અને અખંડ સુખનું સરનામું !

આપણી કહેવતોમાં ઘણું ડહાપણ રહ્યું છે. આપણા વડીલોએ પેઢીઓના અનુભવ પછી જે તારણ કાઢ્યાં તે કહેવતોમાં મઢ્યાં અને આપણને સૌને તે સુલભ કરાવતા રહ્યા. માણસને જીવનમાં સુખી થવા વિશે પણ આપણી ભાષામાં કહેવત છે : ‘પહેલું સુખ તે જાતે નર્ચા !’ પાંચ શબ્દોમાં જીવનનાં સર્વ સુખને ભોગવવા માટે પાયાના સુખની વાત આ કહેવતમાં કહી દીધી. પરંતુ, આપણા અનુભવી વડવાઓ સુખની કેવળ આટલી વાતથી અટક્યા નહીં; સુખની વાતને આગળ વધારતાં તેઓએ કહેવતમાં બીજાં ત્રણ સુખની વાત પણ કરી. તેથી કહેવત પડી કે, ‘બીજું સુખ તે કોઠારે જાર, ત્રીજું સુખ તે સંતોષી નાર, અને ચોથું સુખ તે સંતતિ (સંતાન)માં સંસ્કાર !’ આપણું શરીર નર્ચું અને નિરોગી હોય તે પછી પણ ઘરમાં અન્નના ભંડાર હોય, ઘરનાં સ્ત્રી અને પરિવારજનો સંતોષ રાખી જીવતાં હોય અને પરિવારનાં બાળકોમાં સંસ્કાર હોય-આ ચાર બાબતો જે મનુષ્યના જીવનમાં એક સાથે જે સમયે હોય તે સમયે તે મનુષ્ય સુખી ગણાય.

આ થઈ લૌકિક-વ્યાવહારિક દૃષ્ટિએ સુખી થવાની વાત. પરંતુ, આપણે જોઈએ છીએ કે આ ચારેય સુખ પ્રાપ્ત થયા પછી પણ માણસ સુખી જ હોય તેવું જરૂરી નથી. સુખનું સરનામું બહાર નહીં, માણસના અંતરમાં છે. આ સરનામે અધ્યાત્મના માર્ગે અને ગુરુવચનનાં પાલન દ્વારા પહોંચી શકાય છે. અને એકવાર સુખના આ આંતરિક સરનામે પહોંચી જઈએ, પછી એ સુખ સાચું તો અનુભવાય જ છે; પરંતુ એ સુખ અખંડ પણ રહે છે અને અન્ય માટે પણ સુખના અનુભવ કરાવનાર રહે છે. આવા સાચા આંતરિક અને અખંડ સુખને ટૂંકમાં વર્ણવવું હોય તો કહી શકાય કે, **અંતરમાં ટાકું રહે.**

અનાદિ અક્ષરબ્રહ્મ શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ વાત કરતાં કહ્યું કે, “અંતરમાં ટાકું રહ્યા કરે ને ધગી ન જાય તેના બે ઉપાય છે : એક તો ભગવાનનું ભજન કરવું ને બીજું ભગવાનને સર્વકર્તા સમજવા ને તેમાં સુખ આવે તો સુખ ભોગવી લેવું ને દુઃખ આવે તો દુઃખ ભોગવી લેવું. તે કહ્યું છે જે, દાસના દુશ્મન હરિ કે દી હોય નહિ, જે મ કરશે તેમ સુખ જ થાશે.” (પ્રકાશ-૧, વાત-૧૪૮)

મૂળ અક્ષરમૂર્તિ શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ સુખની જે અનુભૂતિ કરોડો ઉપાય કર્યે પણ ન થઈ શકે તેને કેવળ બે ઉપાય દ્વારા આપણને સુઝાડી છે. ભગવાનના ભજન કરવા વિશેના ઉપાય બાબતે અન્ય એક વાતમાં સ્વામીજીએ કહ્યું છે કે, “**ભજન કરતાં કરતાં ક્રિયા કરવી...**” આ વાતનો મર્મ ઊંડો છે. ક્રિયા તો જીવનપર્યંત આપણે સૌ અવિરતપણે કર્યા જ કરીએ છીએ, અને બહુધા જાગ્રત ના હોઈએ તો ક્રિયારૂપ થઈ જઈએ છીએ. તેથી જ, ક્રિયાનાં પરિણામ આપણને અલ્પ સમય માટે સુખી-દુઃખી કર્યા જ કરે છે. સુખ-દુઃખનું આ ચક્ર જીવનપર્યંત ચાલે છે અને માણસ સુખની શોધમાં-સાચાં અને અખંડ સુખની શોધમાં દોડ્યા જ કરે છે, દોડ્યા જ કરે છે ! સ્વામીજી કહે છે **ભજન કરતાં કરતાં ક્રિયા કરવી.** અર્થાત્, પ્રાથમિકતા ભજનને આપી. પ્રયત્ન કરીએ તો આ વાત જણાય છે તેટલી અઘરી નથી, રોજબરોજના આપણા અનુભવમાં પણ મળતી આવે છે. ઉદાહરણ તરીકે, વિચાર કરીશું તો જણાશે કે, વાહન ચલાવતી વખતે કે રસોઈ કરતી વખતે કે કોઈ પણ ક્રિયા કરતી વખતે આપણાં હાથ-પગ સહિત અન્ય ઈન્દ્રિયો ક્રિયામાં વ્યસ્ત હોય છે, તેમ છતાં મનમાં સતત અનેક પ્રકારના વિચારો અવિરતપણે ચાલ્યા જ કરે છે. બસ ! કરવાનું એટલું જ છે કે પ્રત્યેક ક્રિયા કરતી વેળા મનમાં જે અનેક પ્રકારના વિચારો અવિરત ચાલ્યા જ કરે છે તે વિચારોના સ્થાને કે વિચારો સાથે સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ... ભજન કરવાનો અભ્યાસ આરંભ કરવાનો છે. અને, સાથે જો પ્રગટ ગુરુહરિની સ્મૃતિ પણ રહે તો **ભજન કરતાં કરતાં**, પ્રગટ ગુરુહરિની સ્મૃતિ સાથે ‘સ્વામિનારાયણ’ મહામંત્રના અવિરત વિચાર-જાપ સાથે, ગુરુહરિ રાજી થાય, ભગવાન રાજી થાય, તે ભાવથી ક્રિયા કરીએ તો તે ક્રિયાથી નિર્બંધ રહીએ. ક્રિયાથી નિર્બંધ રહીએ તો તેનાં પરિણામોથી પણ નિર્વેપ થઈ શકીએ. ક્રિયાનાં પરિણામોથી નિર્વેપ થઈએ તો તે પરિણામોથી નિપજતાં સુખ-દુઃખથી પણ નિર્વેપ થઈ જઈએ. અને આવી ક્રિયા માત્ર કર્મ ન રહેતાં ભક્તિમાં પરિણમે. આ ભક્તિ આપણને શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી કહે છે તેવું ભગવાનનું કર્તાહત્તાપણું સહજ સ્વીકારી જીવવામાં ઘણી સહાયરૂપ થાય. આવી ભક્તિથી ભગવાન અને ભગવાનના પ્રગટ સ્વરૂપની અંતરની પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત થતાં આપણા સર્વ દોષમાત્ર ટળી જાય, સાચું અને અખંડ સુખ પ્રાપ્ત થાય. વિક્રમ સંવત ૨૦૮૨ના આ નૂતનવર્ષે, ઈ.સ. ૨૦૨૬ના ‘શ્રી યોગીઆજ્ઞા મંત્રદીક્ષા હીરક મહોત્સવે’ આપણાં અંતર ભગવાં બને, તેમાં અખંડ ભગવાન નિવાસ કરી રહે અને તેથી સાચું અને અખંડ સુખ અનુભવી શકીએ તેવી શ્રી ઠાકોરજી મહારાજ અને પ્રગટ ગુરુહરિ સંતભગવંત સાહેબજીના શ્રી ચરણે મંગલ પ્રાર્થના !

~૨૨.૩.૨૦૨૬~ સાધુ મનોજદાસ